Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 17. novembra 2016 [1]

Vec C-469/15 P

FSL Holdings a i.
proti

Európskej komisii

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely (článok 101 ZFEÚ) — Európsky trh s banánmi — Banánový kartel v južnej Európe (Taliansko, Grécko, Portugalsko) — Koordinácia pri určovaní cien a výmena relevantných informácií pre určovanie cien — Prípustnosť dôkazov — Zákaz použitia dôkazov — Náhodné nálezy — Spolupráca s vnútroštátnymi orgánmi — Poskytnutie dôkazov vnútroštátnymi orgánmi, ktoré nie sú orgánmi hospodárskej súťaže — Právo na obhajobu — Účinná súdna ochrana — Nariadenie o korunných svedkoch — Koncept obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“

I – Úvod

1. Môže Európska komisia v kartelovom konaní použiť dôkazné prostriedky predložené vnútroštátnym daňovým orgánom, ktorý ich našiel náhodou? Súdny dvor má v tomto odvolacom konaní v zásade posúdiť predovšetkým túto právnu otázku.

2. Uvedená otázka vzniká v súvislosti s „banánovým kartelom“ v južnej Európe odhaleným pred niekoľkými rokmi. [2] Tento kartel vytvorili združenia podnikov Chiquita a Pacific. Komisia v tejto súvislosti získala v roku 2007 od talianskej finančnej polície [3] informácie pochádzajúce z daňového trestného konania. Komisia sa v neposlednom rade vo svojom rozhodnutí z 12. októbra 2011 [4] odvolala práve na tieto informácie v súvislosti s konštatovaním správania v rozpore s článkom 101 ZFEÚ a uložením vysokej niekoľkomiliónovej pokuty trom spoločnostiam, ktoré boli členmi združenia podnikov Pacific, konkrétne FSL Holdings (FSL), Léon Van Parys (LVP) a Pacific Fruit Company Italy SpA (PCFI). [5]

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Banánovým kartelom v *severnej Európe*, ktorý sa podarilo odhaliť o niekoľko rokov skôr, sa už Súdny dvor zaoberal v rozsudkoch z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184), a z 24. júna 2015, Fresh Del Monte Produce/Komisia a Komisia/Fresh Del Monte Produce (C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416).

3 — Guardia di Finanza.

4 — Rozhodnutie Komisie K(2011) 7273 v konečnom znení z 12. októbra 2011 v konaní podľa článku 101 [ZFEÚ] [vec COMP/39482 – Exotické ovocie (banány)] (Ú. v. EÚ C 64, 2012, s. 10), ďalej len „sporné rozhodnutie“.

5 — Ďalej označované spolu aj ako „odvolateľky“.

3. Žalobe o neplatnosť, ktorú tieto tri spoločnosti podali proti uvedenému rozhodnutiu, prvostupňový súd sčasti vyhovel. Všeobecný súd v rozsudku zo 16. júna 2015[6] žalobu sčasti zamietol. Spoločnosti FSL, LVP a PCFI sa naďalej domáhajú právnej ochrany v odvolacom konaní vedenom pred Súdnym dvorom.

4. Možnosť použiť informácie a dôkazy, ktoré Komisia získala od vnútroštátnych orgánov, vyplýva z hlavných princípov modernizovaného systému uplatňovania kartelového práva, ktorý bol zavedený nariadením (ES) č. 1/2003[7]. Vzhľadom na túto skutočnosť bude mať rozsudok Súdneho dvora v tejto veci rozhodujúci význam pre spoluprácu orgánov Únie a vnútroštátnych orgánov v budúcnosti, a to nielen orgánov príslušných pre kartelové konanie, ale aj správnych orgánov príslušných pre iné oblasti.

5. Okrem toho sa prejednávaný prípad týka obvyklej otázky súvisiacej s právnou úpravou korunných svedkov, efektívnou súdnou ochranou a konceptom obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa.

II – Právny rámec

6. Právny rámec je v tomto prípade vymedzený článkom 101 ZFEÚ a nariadením č. 1/2003.

7. Článok 12 nariadenia č. 1/2003 s názvom „Výmena informácií“ stanovuje:

„1. Na účely uplatňovania [článkov 101 a 102 ZFEÚ], Komisia a orgány hospodárskej súťaže členských štátov sú oprávnené si navzájom poskytovať a využívať ako dôkaz každú skutočnosť alebo právo, vrátane dôverných informácií.

2. Vymieňané informácie sa môžu používať len ako dôkaz na účely uplatňovania [článkov 101 a 102 ZFEÚ] a vo vzťahu k predmetnej záležitosti, na ktorú boli získané od oznamujúceho orgánu. Avšak keď sa vnútroštátne súťažné právo uplatňuje v tom istom prípade a paralelne so súťažným právom spoločenstva a nevedie to k rozdielnym výsledkom, informácie vymieňané podľa tohto článku sa môžu použiť aj na uplatňovanie vnútroštátneho súťažného práva.

3. Informácie vymieňané podľa odseku 1 sa môžu použiť ako dôkaz na ukladanie sankcií fyzickým osobám, len keď:

— právo oznamujúceho orgánu predpokladá sankcie podobného druhu vo vzťahu k porušeniu [článku 101 alebo 102 ZFEÚ] alebo, ak nejde o takýto prípad,

— informácie boli získané spôsobom, ktorý rešpektuje rovnakú úroveň ochrany práv na obhajobu fyzických osôb, akú poskytujú vnútroštátne predpisy prijímajúceho orgánu. V tomto prípade však vymenené informácie nemôže použiť prijímajúci orgán na uloženie väzobných sankcií.“

8. V súvislosti s článkom 12 sa v odôvodnení 16 nariadenia č. 1/2003 uvádzajú tieto spresnenia:

„Výmena aj takých informácií, ktoré majú dôverný charakter, a využívanie takýchto informácií medzi členmi [európskej siete hospodárskej súťaže] by malo byť povolené dokonca aj vtedy, keď sú dôverné. Tieto informácie môžu byť využité pri uplatňovaní [článkov 101 a 102 ZFEÚ], ako aj na súčasné uplatňovanie vnútroštátneho súťažného práva za predpokladu, že sa toto týka tohto istého prípadu a nevedie k inému výsledku. Keď vymieňané informácie využívajú prijímajúce orgány na sankcionovanie podnikov, nemalo by tu existovať žiadne iné obmedzenie používania informácií, ako je povinnosť použiť ich na účel, na ktorý boli získané, a sankcie ukladané podnikom sú rovnakého typu vo

6 — Rozsudok zo 16. júna 2015, FSL a i./Komisia (T-655/11, EU:T:2015:383), ďalej len „napadnutý rozsudok“.

7 — Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205), ďalej len „nariadenie č. 1/2003“.

všetkých systémoch. Právo na obhajobu, ktoré majú podniky v rôznych systémoch, sa môže považovať za dostatočne rovnocenné. Pokiaľ však ide o fyzické osoby, môžu v rámci rôznych systémov podliehať značne rozdielnym typom sankcií. V takých prípadoch je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa informácie mohli použiť len vtedy, keď boli zhromaždené spôsobom, ktorý rešpektuje rovnakú úroveň ochrany práva na obhajobu fyzických osôb, aká je poskytnutá podľa vnútroštátneho práva prijímajúceho orgánu.“

9. Okrem toho treba poukázať aj na článok 28 nariadenia č. 1/2003, ktorý v odseku 1 stanovuje:

„Bez dopadu na články 12 a 15 sa informácie získané podľa článkov 17 až 22 použijú len na účel, na ktorý boli získané.“

10. Napokon článok 31 nariadenia č. 1/2003 s názvom „Preskúmanie Súdnym dvorom“ stanovuje:

„Súdny dvor má neobmedzenú súdnu právomoc na preskúmanie rozhodnutí, v ktorých Komisia stanovila pokutu alebo pravidelné penále. Môže zrušiť, znížiť alebo zvýšiť uloženú pokutu alebo pravidelné penále.“

III – Pozadie právneho sporu

11. Združenie podnikov Pacific uvádza na trh banány s označením Bonita. V zmysle zistení Všeobecného súdu sa Pacific spolu s Chiquitou dopustili protisúťažného správania v zmysle článku 101 ZFEÚ na trhu s banánmi v južnej Európe, konkrétne v Grécku, Taliansku a Portugalsku.

A – *Skutkové okolnosti a správne konanie*

12. Talianska finančná polícia predložila Komisii 26. júla 2007 kópie osobných poznámok zamestnanca Pacificu, ktoré sa v rámci vnútroštátneho daňového trestnoprávneho vyšetrovania našli pri prehliadke jeho bydliska a kancelárie v Taliansku. [8]

13. Komisia následne vykonala inšpekcie u dovozcov banánov v Taliansku a Španielsku. Okrem toho Komisia adresovala dotknutým podnikom, zákazníkom a ďalším účastníkom trhu žiadosť o informácie, v ktorých opätovne žiadala o informácie, ktoré sa už nachádzali v spise ku konaniu týkajúcemu sa kartelu s banánmi v severnej Európe. [9]

14. Po oznámení o výhradách, po sprístupnení spisu na nahliadnutie a vypočutí zúčastnených podnikov vydala Komisia 12. októbra 2011 sporné rozhodnutie.

15. V tomto rozhodnutí Komisia konštatuje, že účastníci kartelu v bližšie určenom období rokov 2004 až 2005 koordinovali svoju cenovú stratégiu v Grécku, Taliansku a Portugalsku, pokiaľ ide o budúce ceny, cenové úrovne a cenové pohyby a/alebo trendy, a vymieňali si informácie o budúcom správaní trhu, pokiaľ ide o ceny. [10] Takéto správanie je súčasťou celkového systému, ktorého cieľom bolo stanoviť smerovanie pôsobenia na trhu a obmedziť individuálne obchodné správanie na účely sledovania rovnakého protisúťažného a jediného hospodárskeho cieľa, ktorým je obmedzenie alebo skreslenie bežného pohybu cien v banánovom odvetví v Taliansku, Grécku a Portugalsku a výmena s tým súvisiacich informácii. [11]

8 — Bod 7 napadnutého rozsudku a odôvodnenie 81 sporného rozhodnutia.

9 — Pozri v súvislosti s banánovým kartelom v severnej Európe rozhodnutie Komisie K(2008) 5955 v konečnom znení z 15. októbra 2008 týkajúce sa konania podľa článku 81 [ES] (vec COMP/39.188 – Banány, zhrnuté v Ú. v. EÚ C 189, 2009, s. 12).

10 — Bod 22 napadnutého rozsudku, ako aj odôvodnenia 94 a 187 sporného rozhodnutia.

11 — Bod 24 napadnutého rozsudku, ako aj odôvodnenia 209 a 213 sporného rozhodnutia.

16. Predmetné skutočnosti predstavujú podľa Komisie dohodu v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ v tom zmysle, že dotknuté podniky sa výslovne dohodli na určitom správaní na trhu s cieľom vedome nahradiť riziká hospodárskej súťaže vzájomnou praktickou spoluprácou. Aj keby sa nepreukázalo, že účastníci výslovne súhlasili so spoločným plánom, ktorý predstavoval dohodu, predmetné správanie alebo jeho časti podľa Komisie predstavovali prinajmenšom zosúladený postup v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ, pričom výmena informácií medzi účastníkmi ovplyvnila ich správanie pri určovaní cien banánov pre južnú Európu. [12]

17. Z dôvodu účasti na tomto jedinom a pokračujúcom konaní v rozpore s článkom 101 ZFEÚ uložila Komisia sporným rozhodnutím FSL, LVP a PFCI spoločne a nerozdielne povinnosť zaplatiť pokutu vo výške 8,919 miliónov eur. Spoločnosti Chiquita naopak odpustila jej časť pokuty s odvolaním sa na uplatnenie nariadenia o korunných svedkoch. [13]

B – *Prvostupňové konanie pred Všeobecným súdom*

18. Proti spornému rozhodnutiu predložili FSL, LVP a PFCI Všeobecnému súdu v prvostupňovom konaní 22. decembra 2011 spoločnú žalobu o neplatnosť.

19. Svojím rozsudkom zo 16. júna 2015 Všeobecný súd napadnuté rozhodnutie sčasti zrušil a znížil pokutu približne o jednu štvrtinu na 6,689 miliónov eur a zároveň rozhodol o náhrade trov konania.

IV – Konanie pred Súdnym dvorom

20. Odvolateľky svojím písomným podaním zo 4. septembra 2015 spoločne podali prejednávané odvolanie proti rozsudku Všeobecného súdu.

21. Odvolateľky navrhujú, aby Súdny dvor:

— v prvom rade, zrušil napadnutý rozsudok z dôvodu použitia dôkazov, ktoré boli získané v úplnom rozpore s postupom stanoveným na ich získavanie, a nesprávneho uplatnenia Oznámenia o spolupráci z roku 2002, a v dôsledku toho zrušil sporné rozhodnutie Komisie v celom rozsahu,

— subsidiárne, čiastočne zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Všeobecný súd nevykonal úplné súdne preskúmanie pokuty uloženej odvolateľkám, a v dôsledku toho podstatne znížil pokutu, ktorá bola odvolateľkám uložená v napadnutom rozsudku,

— ďalej subsidiárne, čiastočne zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Všeobecný súd nesprávne konštatoval, že cieľom alebo dôsledkom porušenia bolo obmedzenie hospodárskej súťaže, a v dôsledku toho vrátil vec Všeobecnému súdu, ibaže by sa Súdny dvor domnieval, že disponuje dostatkom informácií na to, aby sám zrušil sporné rozhodnutie,

— v každom prípade zaviazal Komisiu na náhradu trov konania, ktoré vznikli odvolateľkám v konaní pred Súdnym dvorom a Všeobecným súdom.

22. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor

— zamietol odvolanie a

— uložil odvolateľkám povinnosť nahradiť trovy konania.

12 — Bod 23 napadnutého rozsudku, ako aj odôvodnenia 188 a 195 sporného rozhodnutia.

13 — Bod 32 napadnutého rozsudku a článok 2 sporného rozhodnutia.

23. Prejednanie odvolania sa pred Súdnym dvorom uskutočnilo v písomnej forme.

V – Posúdenie

24. FSL, LVP a PFCI vo svojom odvolaní neuvádzajú všetky oblasti, ktoré boli predmetom konania v prvostupňovom konaní. Právna diskusia v odvolacom konaní sa naopak obmedzuje iba na vybrané problémy. V tejto súvislosti odvolateľky uvádzajú štyri odvolacie dôvody, pričom prvý z nich sa týka použiteľnosti dôkazov, ktoré poskytla talianska finančná polícia (pozri bližšie v časti A), druhý sa týka uplatnenia nariadenia o korunných svedkoch (pozri ďalej v časti B), tretí sa zaoberá zásadou účinnej súdnej ochrany v súvislosti s pokutou (pozri ďalej časť C) a predmetom štvrtého odvolacieho dôvodu je koncept obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa (pozri napokon časť D).

A – *O použiteľnosti dôkazov poskytnutých talianskymi daňovými orgánmi (prvý odvolací dôvod)*

25. Ťažiskom posúdenia v prejednávanej veci je prvý odvolací dôvod, ktorý sa týka použiteľnosti dôkazov, ktoré Komisii poskytla talianska finančná polícia. Odvolateľky zastávajú názor, že Komisia nebola oprávnená v správnom konaní podľa článku 101 ZFEÚ v spojení s nariadením č. 1/2003 použiť ako dôkazy o existencii protisúťažného správania osobné poznámky spolupracovníka Pacificu, ktoré talianska finančná polícia zaistila pri prehliadke jeho súkromného bytu v rámci vyšetrovania v daňovom trestnom konaní.

26. Odvolateľky v tejto súvislosti Všeobecnému súdu v zásade vytýkajú, že v bodoch 66 až 99 napadnutého rozsudku zasiahol do ich práv na obhajobu a tiež porušil základné procesné požiadavky, konkrétne legislatívne zámery normotvorcu vyplývajúce z článku 12 ods. 2 nariadenia č. 1/2003. Okrem toho sa domnievajú, že Všeobecný súd skreslil dôkazné prostriedky.

27. Každým z týchto troch hľadísk sa v ďalšom texte zaoberám v osobitnom oddiele, pričom považujem za vhodné roztriediť námietky uvádzané odvolateľkami podľa predmetu a preskúmať ich v zmenenom poradí.

1. O údajnej existencii zákazu použitia dôkazov

28. Námietky odvolateliek proti rozsudku Všeobecného súdu sú založené na tvrdení, že na úrovni Únie nemožno akceptovať dôkazy získané „v úplnom rozpore so základnými právami dotknutých osôb“, a preto ich nemožno použiť.

29. V prvom rade, čo sa týka údajného porušenia základných práv, odvolateľky vo svojom odvolaní vôbec nekonkretizujú, z čoho majú také porušenia v prejednávanej veci vyplývať, či už na úrovni Únie alebo vnútroštátnej úrovni.[14] Tvrdenie odvolateliek je preto v tomto ohľade príliš všeobecné a neurčité na to, aby ho bolo možné právne posúdiť.[15]

30. Čo sa teda týka údajnej nepoužiteľnosti dôkazov, ktoré Komisii poskytla talianska finančná polícia, tvrdenia odvolateliek si vyžadujú niekoľko spresňujúcich vysvetlení, pokiaľ ide o otázku, za akých okolností sa v kartelovom konaní uplatní zákaz použitia dôkazov.

14 — S výnimkou údajného porušenia práv na obhajobu, ktorým sa budem ďalej zaoberať samostatne (pozri v tejto súvislosti body 52 až 63 týchto návrhov).

15 — Rozsudky z 11. septembra 2007, Lindorfer/Rada (C-227/04 P, EU:C:2007:490, bod 83); z 18. júla 2013, Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 45), a z 11. septembra 2014, MasterCard a i./Komisia (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 151).

31. Posúdenie by malo vychádzať z predpokladu, že existenciu protisúťažného správania možno preukázať akýmkoľvek vhodným dôkazným prostriedkom. Všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej sa orgány hospodárskej súťaže môžu opierať iba o vybrané dôkazné prostriedky alebo o dôkazy z určitých zdrojov, právo Únie nepozná.

32. Naopak, škála dôkazov, ktoré možno použiť na účely preukázania existencie protisúťažného správania vyplývajúceho z kartelu, je rozsiahla. V tejto súvislosti judikatúra potvrdila, že existencia postupov alebo dohôd v rozpore s hospodárskou súťažou sa vo väčšine prípadov musí odvodiť len z niekoľkých zhôd okolností a indícií, ktoré vo svojej vzájomnej súvislosti môžu predstavovať dôkaz o porušení pravidiel hospodárskej súťaže, ak neexistuje nijaké iné vierohodné vysvetlenie.[16] Vyššie uvedené platí obzvlášť v prípade kartelov, ktoré majú už zo svojej podstaty ostať utajené, a v prípade ktorých sa poznámky zúčastnených osôb obmedzujú spravidla na minimum.[17]

33. V súvislosti s dôkaznou silou jednotlivých dôkazov platí zásada voľného hodnotenia dôkazov, pričom jediným kritériom hodnotenia dôkazných prostriedkov je ich dôveryhodnosť.[18]

34. Zákazy v súvislosti s hodnotením dôkazov, ktoré bránia použitiu jednotlivých dôkazných prostriedkov slúžiacich na preukázanie protiprávnych konaní podľa článku 101 alebo 102 ZFEÚ, sa uplatňujú iba výnimočne. Takéto zákazy môžu vyplývať jednak zo skutočnosti, že dôkaz bol získaný v rozpore so základnými procesnými ustanoveniami, ktorými sa má zabezpečiť ochrana právneho subjektu [pozri v tejto súvislosti tiež odsek a)] a jednak z toho, že dôkaz sa má použiť na protiprávny účel [pozri v tejto súvislosti tiež odsek b)].

a) Nezískavanie dôkazov Komisiou v rozpore s podstatnými procesnými ustanoveniami

35. Odvolateľky v prvom rade namietajú, že Všeobecný súd bol povinný preskúmať, či Komisia získala dôkazy pochádzajúce z vnútroštátneho daňového trestného konania oprávnene.

36. Oprávnenosť zhromažďovania dôkazov vnútroštátnymi orgánmi a odovzdanie poznatkov získaných podľa vnútroštátneho práva Komisii sa v zásade posudzuje podľa ustanovení vnútroštátneho práva. Okrem toho súd Únie nemá právomoc preskúmavať opatrenie vnútroštátneho orgánu podľa vnútroštátneho práva.[19] Všeobecný súd na túto skutočnosť správne poukázal.[20]

37. Uvedené, samozrejme, neznamená, že Komisia alebo súdy Únie môžu v kartelovom konaní vedome použiť dôkazy, ktoré boli celkom zjavne získané v rozpore s podstatnými procesnými ustanoveniami. Základné zásady práva Únie, medzi ktoré patrí najmä právo na dobrú správu vecí verejných (článok 41 Charty základných práv) a právo na spravodlivý proces (článok 47 Charty základných práv) si vyžadujú, aby orgány Únie jednotlivý prípad preskúmali aspoň globálne na základe okolností, ktoré sú im známe.[21]

16 — Rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 57); zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 70), a zo 17. septembra 2015, Total Marketing Services/Komisia (C-634/13 P, EU:C:2015:614, bod 26).

17 — Rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 55), a z 25. januára 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia (C-403/04 P a C-405/04 P, EU:C:2007:52).

18 — Rozsudky z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 49 a 63), a z 19. decembra 2013, Siemens a i./Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 128).

19 — Rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 62).

20 — Bod 45 napadnutého rozsudku.

21 — V tomto zmysle pozri tiež rozsudok z 3. septembra 2008, Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia (C-402/05 P a C-415/05 P, EU:C:2008:461, bod 284), podľa ktorého v Únii nemožno prijať opatrenia nezlučiteľné s dodržiavaním ľudských práv.

38. Komisia je preto povinná sa na základe všetkých informácií, ktoré má k dispozícii v správnom konaní, presvedčiť, že sporné dôkazné prostriedky vnútroštátne orgány nezískali nezákonne a zároveň, že ich Komisii neodovzdali v rozpore s právom. Všeobecný súd je tiež povinný vykonať takúto dôkaznú kontrolu v rozsahu relevantných námietok vznesených v prvostupňovom súdnom konaní. [22]

39. V prejednávanej veci mal Všeobecný súd a tiež Komisia k dispozícii dve indície, ktoré odôvodňovali záver o oprávnenom odovzdaní dôkazov talianskou finančnou políciou Komisii. Po prvé poskytnutie týchto dôkazov taliansky súd nezakázal. [23] Po druhé sporné dôkazy pochádzajúce z vnútroštátneho daňového trestného konania boli Komisii odovzdané so súhlasom príslušnej talianskej prokuratúry. [24]

40. Odvolateľky neuvádzajú nijaké skutočnosti, ktoré by spochybňovali správnosť príslušných konštatovaní Všeobecného súdu a ktorými by bolo možné podporiť pochybnosti o oprávnenom poskytnutí týchto dôkazov. V odvolacom konaní navyše výslovne uvádzajú, že neexistuje nijaký rozsudok talianskych súdov, ktorý by predloženie sporných podkladov považoval za protiprávne, hoci sa podľa vlastných tvrdení usilovali o „ochranu svojich práv na vnútroštátnej úrovni“.

41. Za týchto okolností nemožno Všeobecnému súdu vytýkať, že svoje rozhodnutie založil na dôkazoch, ktoré mala Komisia získať protiprávne, a ktoré mali z tohto dôvodu podliehať zákazu použitia.

b) Nepoužitie dôkazov na protiprávny účel

42. Okrem toho odvolateľky namietajú, že dôkazy predložené talianskou finančnou políciou pochádzajúce z daňového trestného konania nebolo možné použiť v kartelovom konaní ako dôkaz o porušení článku 101 ZFEÚ.

43. Odvolateľky sa v zásade odvolávajú na článok 12 ods. 2 nariadenia č. 1/2003. Toto ustanovenie sa má podľa ich názoru chápať ako všeobecná zásada, v zmysle ktorej musia byť dôkazy vymieňané medzi Komisiou a vnútroštátnymi orgánmi viazané na konkrétny účel. Odvolateľky sa domnievajú, že na účely preukázania protisúťažného správania v zmysle článkov 101 a 102 ZFEÚ možno vymieňať len také dôkazy, ktoré boli získané osobitne na tento účel.

44. Ani táto argumentácia však nie je dostatočne presvedčivá.

45. Článok 12 nariadenia č. 1/2003 sleduje osobitný cieľ: prostredníctvom tohto ustanovenia sa má zjednodušiť a podporiť spolupráca medzi orgánmi v rámci európskej siete hospodárskej súťaže, teda medzi orgánmi hospodárskej súťaže na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni. Článok 12 preto výslovne vyžaduje, aby sa dôkazy vymieňané medzi orgánmi hospodárskej súťaže mohli bezprostredne použiť v kartelovom konaní za splnenia konkrétnych podmienok uvedených v tomto ustanovení.

22 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 63, poslednú vetu), podľa ktorého sa má zohľadniť, či vnútroštátny súd vyhlásil odovzdanie predmetných dôkazov Komisii za nezákonné.

23 — Body 80 a 81 napadnutého rozsudku.

24 — Body 82 až 89 napadnutého rozsudku.

46. Z vyššie uvedeného však nemožno *a contrario* vyvodiť, že výmena informácií a predloženie dôkazov jedným orgánom druhému orgánu *nad rámec* európskej siete hospodárskej súťaže by bola neprípustná. Takýto reštriktívny výklad by odporoval zásade procesnej autonómie členských štátov. Zároveň by sa neprimerane sťažili možnosti dokazovania, prostredníctvom dôkazov, ktoré má Komisia a vnútroštátne orgány hospodárskej súťaže v kartelovom konaní k dispozícii.[25] Napokon by takýto výklad odporoval základnému cieľu práva Únie, konkrétne účinnému uplatňovaniu pravidiel hospodárskej súťaže na vnútornom trhu.[26]

47. Naopak, článok 12 ods. 2 nariadenia č. 1/2003, na ktorý poukázali odvolateľky, nevyjadruje všeobecný právny názor, v zmysle ktorého možno v kartelovom konaní posúdiť iba také dôkazy, ktoré boli pôvodne získané na účely kartelového konania. Je síce pravda, že dôkazy, ktoré boli získané výlučne oprávneným spôsobom, nemožno nikdy použiť na *protiprávne účely*. Dôkazy, ktoré sa použijú na protiprávne účely, teda v tomto rozsahu podliehajú zákazu použitia dôkazov. To však neznamená, že dôkazy, ktoré boli získané na *iný účel ako účely hospodárskej súťaže* (napríklad v rámci daňového trestného konania), sa nikdy nesmú použiť na *účely hospodárskej súťaže* (konkrétne v rámci kartelového konania podľa článku 101 ZFEÚ, akým je sporné konanie v tejto veci). V tomto ohľade už súdy Únie konštatovali, že dôkazy pochádzajúce z vnútroštátneho trestného konania môže Komisia použiť na účely svojho kartelového konania.[27]

48. Iba v tom prípade, ak normotvorca na úrovni Únie alebo na vnútroštátnej úrovni výslovne upravil viazanosť niektorých dôkazov na konkrétny účel, podlieha ďalšie použitie týchto dôkazov na iné účely, ako na účel, na ktorý sa tieto dôkazy pôvodne získali, zákazu použitia. Týmto spôsobom sa podľa článku 28 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 zaobchádza najmä s dôkazmi získanými Komisiou v rámci kartelových konaní, ktoré uskutočnila, a obdobný záver platí podľa článku 12 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 pre dôkazy vymieňané medzi európskymi orgánmi hospodárskej súťaže.

49. Takéto osobitné právne úpravy a príslušnú judikatúru[28] však nemožno zovšeobecniť v tom zmysle, že v kartelovom konaní vedenom pred európskymi orgánmi hospodárskej súťaže nikdy nemožno použiť iné dôkazy, ako tie, ktoré boli získané osobitne na účely kartelového konania. Naopak, článok 12 ods. 2 a článok 28 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 majú za cieľ iba chrániť podniky pred tým, aby sa voči nim neskôr v rámci iných konaní, v ktorých sa uplatňujú prísnejšie procesné požiadavky, konkrétne v niektorých súdnych konaniach, ktoré tvoria podstatnú súčasť trestného práva, použili dôkazy získané v konaní vo veci hospodárskej súťaže vedenom pred orgánom hospodárskej súťaže alebo dokonca dobrovoľne poskytnuté údaje v takomto správnom konaní, napríklad v súvislosti s návrhom korunného svedka.

50. V prejednávanej veci však neexistujú nijaké skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že by osobitné procesné požiadavky uplatňované v talianskom daňovom trestnom konaní, ktoré je finančná polícia povinná dodržiavať, boli menej prísne ako procesné požiadavky Komisie v kartelovom konaní. V tomto prípade preto nejde o porovnateľnú situáciu so skutkovou podstatou článku 12 ods. 2 alebo článku 28 ods. 1 nariadenia č. 1/2003.

25 — Tento aspekt správne zdôraznil aj Všeobecný súd (pozri najmä záver bodu 78 a bod 79 napadnutého rozsudku).

26 — K významu pravidiel hospodárskej súťaže pre správne fungovanie vnútorného trhu pozri rozsudok z 1. júna 1999 Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36), ako aj v súvislosti s právnym stavom po nadobudnutí účinnosti Lisabonskej zmluvy rozsudky zo 17. februára 2011, TeliaSonera (C-52/09, EU:C:2011:83, bod 20), a zo 17. novembra 2011, Komisia/Taliansko (C-496/09, EU:C:2011:740, bod 60). Potreba účinného uplatňovania článkov 101 a 102 ZFEÚ (pôvodne článkov 81 a 82 ES) bola v minulosti zdôraznená v rozsudkoch z 11. júna 2009, X BV (C-429/07, EU:C:2009:359, body 33 až 35); zo 7. decembra 2010, VEBIC (C-439/08, EU:C:2010:739, bod 59); zo 14. júna 2011, Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, bod 19), a z 18. júna 2013, Schenker a i. (C-681/11, EU:C:2013:404, bod 46).

27 — V tejto súvislosti pozri rozsudok Všeobecného súdu z 8. júla 2004, Dalmine/Komisia (T-50/00, EU:T:2004:220, body 83 až 91), ktorý potvrdil Súdny dvor v rozsudku z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 62 a 63).

28 — Pozri základné rozsudky zo 17. októbra 1989, Dow Benelux/Komisia (85/87, EU:C:1989:379, body 17 a 18), a z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 298 až 300), ktoré sa týkajú práve článku 20 nariadenia č. 17. Toto ustanovenie zodpovedá súčasnému ustanoveniu článku 28 ods. 1 nariadenia č. 1/2003.

51. Vzhľadom na tieto skutočnosti teda nemožno konštatovať, že dôkazy poskytnuté talianskou finančnou políciou by sa v spornom kartelovom konaní vedenom v tejto veci Komisiou použili na protiprávne účely, ktorými by bolo možne odôvodniť zákaz použitia dôkazov.

2. O údajnom porušení práva na obhajobu

52. V rôznych častiach druhého odvolacieho dôvodu odvolateľky okrem iného tvrdia, že Všeobecný súd porušil ich právo na obhajobu. Týmito námietkami sa budem spoločne zaoberať v tomto bode.

53. Odvolateľky na jednej strane namietajú, že o predložení dôkazov talianskymi orgánmi Komisii boli upovedomené až dlho po tom, čo k nemu došlo. Na druhej strane uvádzajú, že Komisia by nikdy nezačala konanie týkajúce sa banánového kartelu v južnej Európe, ak by jej talianska finančná polícia nepredložila sporné osobné poznámky zamestnanca Pacificu, ktoré boli takpovediac podnetom pre ďalšie vyšetrovanie.

54. Ani jedno z tvrdení uvádzaných odvolateľkami však nenaznačuje, že by akokoľvek došlo k zásahu do ich práv na obhajobu.

55. Práva na obhajobu tvoria ako základné práva súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor.[29] Okrem toho sú tiež upravené v poprednej časti článku 41 ods. 2 a článku 48 ods. 2 Charty základných práv.

56. V rozpore s názorom odvolateliek nebráni právo na obhajobu Komisii v samotnom začatí konania pre údajné porušenia článkov 101 alebo 102 ZFEÚ, ani aby v jeho rámci použila dôkazy, ktoré jej mimo rámca európskej siete hospodárskej súťaže poskytli vnútroštátne orgány. Z práva na obhajobu vyplývajú len určité procesné záruky, ktoré je Komisia povinná dodržať v priebehu takéhoto konania, a ktorých porušenie má za následok neplatnosť jej záverečného rozhodnutia.

57. Ochrana práva na obhajobu si predovšetkým vyžaduje, aby sa dotknuté podniky mali možnosť vyjadriť. Musí sa im umožniť vyjadriť sa k pravdivosti a relevantnosti jednak skutkových okolností a okolností, ktorých sa dovoláva, ako aj dokumentov, o ktoré Komisia oprela svoje zistenie existencie porušenia[30] [pozri tiež článok 41 ods. 2 písm. a) a b) Charty základných práv].

58. Odvolateľky v prejednávanom prípade nepochybne nazreli do dôkazov predložených talianskou finančnou políciou a tiež sa im umožnilo vyjadriť sa k týmto dôkazom. Odvolateľky namietajú iba to, že takáto možnosť sa im poskytla príliš neskoro v správnom konaní.

59. V tomto ohľade treba poznamenať, že správne konanie sa delí na dve časti,[31] pričom prístup k spisu sa poskytne a účastníci sa vypočujú až po ukončení predbežného vyšetrovania, konkrétne vtedy, keď Komisia dotknutým podnikom oznámi hlavné body sťažnosti.[32] Skoršie informovanie dotknutých podnikov by mohlo neprimerane sťažiť vyšetrovaciu činnosť Komisie a existovalo by riziko odstránenia dôkazov.[33]

29 — Rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 64); zo 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals/Komisia (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 92), a z 25. októbra 2011, Solvay/Komisia (C-110/10 P, EU:C:2011:687, bod 47).

30 — Rozsudky z 13. februára 1979, Hoffmann-La Roche/Komisia (85/76, EU:C:1979:36, bod 11); zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 66); z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 44), a z 25. októbra 2011, Solvay/Komisia (C-110/10 P, EU:C:2011:687, bod 48).

31 — Rozsudky z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 181 až 184); z 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia (C-105/04 P, EU:C:2006:592, bod 38), a z 3. septembra 2009, Prym a Prym Consumer/Komisia (C-534/07 P, EU:C:2009:505, bod 27).

32 — Rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 58 a 59).

33 — Rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 60).

60. Komisia je, samozrejme, aj počas predbežného vyšetrovania, a teda pred zaslaním oznámenia o hlavných bodoch sťažnosti, povinná dbať o to, aby sa neprimerane nezasiahlo do práv dotknutých podnikov na obhajobu [34].

61. Odvolateľky však neuviedli nijaké konkrétne okolnosti, z ktorých by vyplývalo, že Komisia bola v prejednávanom prípade na účely zachovania možností obhajoby FSL, LVP a PFCI povinná bezodkladne ich oboznámiť s dôkazmi predloženými talianskou finančnou políciou a zároveň získať ich prípadné pripomienky k týmto dôkazom ešte pred oznámením hlavných bodov sťažnosti. [35] Odvolateľky o to menej preukázali, že už samotné použitie dôkazov predložených talianskou finančnou políciou mohlo zasiahnuť do ich práv na obhajobu. V prípade námietky, že ich práva na obhajobu boli „porušené nenávratným spôsobom“ ide výlučne o vágne tvrdenie, ktoré nie je ničím podložené.

62. Napokon mi zo samotnej štruktúry argumentácie odvolateliek vyplýva, že Komisia vôbec nebola oprávnená použiť dôkazy predložené talianskou finančnou políciou na účely začatia kartelového konania a ako podnet pre ďalšie vlastné vyšetrovanie. Práve takáto možnosť však Komisii v zmysle ustálenej judikatúry v každom prípade prináleží, [36] pričom má zásadný význam pre účinné uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže na európskom vnútornom trhu.

63. Na základe týchto skutočností nemožno Všeobecnému súdu vytýkať, že porušil práva na obhajobu. [37]

3. O údajnom skreslení dôkazných prostriedkov Všeobecným súdom

64. Odvolateľky napokon Všeobecnému súdu v rámci tohto prvého odvolacieho dôvodu vytýkajú, že skreslil dôkazné prostriedky. Takéto skreslenie má vyplývať z toho, že Všeobecný súd v bodoch 67 a 68 napadnutého rozsudku uvádza, že nie je podstatné, či talianska finančná polícia Komisii údajne protiprávne predložila dve alebo štyri strany osobných poznámok spolupracovníka Pacificu, ktoré boli relevantné pre tento spor.

65. V tomto ohľade treba poznamenať, že o skreslenie ide len vtedy, ak je bez zisťovania nových dôkazov hodnotenie existujúcich dôkazov zjavne nesprávne. [38] Odvolateľ musí tiež presne uviesť, ktoré dôkazné prostriedky boli Všeobecným súdom skreslené a preukázať neprávne posúdenia, ktoré podľa jeho názoru viedli Všeobecný súd k tomuto skresleniu. [39]

34 — Rozsudky z 21. septembra 1989, Hoechst/Komisia (46/87 a 227/88, EU:C:1989:337, bod 15); z 18. októbra 1989, Orkem/Komisia (374/87, EU:C:1989:387, bod 33), a zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 63).

35 — Pozri v tomto zmysle tiež rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 61).

36 — Rozsudky zo 17. októbra 1989, Dow Benelux/Komisia (85/87, EU:C:1989:379, bod 19), a z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 301); v toto zmysle pozri tiež, v prípade opačných skutkových okolností, rozsudky zo 16. júla 1992, Asociación Española de Banca Privada a i. (C-67/91, EU:C:1992:330, body 42 a 43), a z 19. mája 1994, SEP/Komisia (C-36/92 P, EU:C:1994:205, bod 29).

37 — V tomto zmysle pozri tiež rozsudok Všeobecného súdu z 8. júla 2004, Dalmine/Komisia (T-50/00, EU:T:2004:220, body 83 až 91), ktorý Súdny dvor potvrdil vo svojom rozsudku z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 62 a 63).

38 — Rozsudky z 18. januára 2007, PKK a KNK/Rada (C-229/05 P, EU:C:2007:32, bod 37); z 22. novembra 2007, Sniace/Komisia (C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 37); zo 17. júna 2010, Lafarge/Komisia (C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 17), a zo 4. júla 2013, Komisia/Aalberts Industries a i. (C-287/11 P, EU:C:2013:445, bod 51).

39 — Rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, body 50 a 159); zo 17. júna 2010, Lafarge/Komisia (C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 16), a z 8. marca 2016, Grécko/Komisia (C-431/14 P, EU:C:2016:145, bod 32).

66. V prejednávanej veci odvolateľky neuvádzajú, ktoré konkrétne dôkazné prostriedky mal Všeobecný súd skresliť. Obmedzili sa na veľmi všeobecné tvrdenie, v zmysle ktorého Všeobecný súd „skreslil jasný význam dôkazných prostriedkov“. Okrem toho sa nikde v bodoch 67 a 68 napadnutého rozsudku neuvádza odvolateľkami namietaná formulácia, podľa ktorej nie je podstatné, či boli Komisii neoprávnene predložené dve sporné strany osobných poznámok spolupracovníka Pacificu.

67. Je pravda, že Všeobecný súd konštatoval, že predmetné dve strany poznámok spolupracovníka Pacificu „sa nachádzajú v spise v prejednávanej veci bez ohľadu na to, či sú dokumenty, ktoré odovzdal Guardia di Finanza, prípustné“ [40]. Týmto výrokom však Všeobecný súd iba poukázal na tú skutočnosť, že Komisia našla zhodné dve strany v rámci vlastnej inšpekcie obchodných priestorov Pacificu v Taliansku. Skreslenie dôkazov preto v tejto súvislosti nemožno konštatovať ani na základe najbenevolentnejšieho preskúmania tvrdení odvolateliek.

68. Všeobecný súd napokon svojimi konštatovaniami v bodoch 67 a 68 napadnutého rozsudku iba právne kvalifikuje skutkové okolnosti. Posudzuje (chýbajúcu) príčinnú súvislosť medzi údajným procesným pochybením v čase predloženia určitých dôkazov talianskou finančnou políciou Komisii a ďalším priebehom konania. So skreslením dôkazov však tento postup nemá nič spoločné.

4. Predbežný záver

69. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti je prvý odvolací dôvod v celom rozsahu nedôvodný.

B – *O uplatnení nariadenia o korunných svedkoch a o použiteľnosti dôkazov získaných v tejto súvislosti (druhý odvolací dôvod)*

70. Vo svojom druhom odvolacom dôvode odvolateľky v zásade uvádzajú, že informácie, ktoré poskytla Chiquita v rámci správneho konania, sa nemohli použiť ako dôkazné prostriedky na účely preukázania existencie protisúťažného správania. Dotknuté informácie totiž Chiquita poskytla len v súvislosti s jej postavením korunného svedka. Odvolateľky však zastávajú názor, že Chiquita mala postavenie korunného svedka iba v súvislosti s banánovým kartelom v *severnej Európe*, pričom takéto postavenie jej neprináležalo v súvislosti s banánovým kartelom v *južnej* Európe, ktorý je predmetom tohto sporu. Všeobecný súd túto skutočnosť opomenul. V prípade, ak by sa s Chiquitou nezaobchádzalo ako s korunným svedkom, Chiquita by podľa názoru odvolateliek priťažujúce informácie pravdepodobne neposkytla.

71. Ťažisko argumentácie odvolateliek v rámci tohto druhého odvolacieho dôvodu je založené na ich domnienke, že Chiquita v súvislosti s banánovým kartelom v južnej Európe nespolupracovala s Komisiou v takom rozsahu, aby si zaslúžila priznanie postavenia korunného svedka. [41]

1. Prípustnosť

72. V prvom rade treba posúdiť prípustnosť tohto odvolacieho dôvodu.

40 — Bod 68 napadnutého rozsudku.

41 — Požiadavky na spoluprácu s Komisiou vyplývajú z bodu 11 písm. a) oznámenia Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov (Ú. v. ES C 45, 2002, s. 3; Mim. vyd. 08/002, s. 155).

73. Na jednej strane, na rozdiel od názoru Komisie, nemožno argumentovať tým, že ide o úplne novú námietku. Je pravda, že v prvostupňovom konaní sa rozhodovalo predovšetkým o inej otázke, konkrétne, či Komisia zneužila svoju voľnú úvahu a na Chiquitu vyvíjala nedovolený vplyv. Všeobecný súd však už v napadnutom rozsudku poukazuje na to, že priznanie postavenia korunného svedka je podmienené požiadavku trvalej a účinnej spolupráce počas celého správneho konania.[42] Ak by sa odvolateľkám v tomto okamihu uprela možnosť vyjadriť sa v tejto súvislosti kriticky k príslušným konštatovaniam Všeobecného súdu, odvolacie konanie by sčasti stratilo svoj význam.[43]

74. Na druhej strane však posúdenie otázky, či podnik počas správneho konania v dostatočnej miere spolupracoval s Komisiou, patrí do rámca posúdenia skutkových okolností a dôkazov, ktoré prináleží výlučne Všeobecnému súdu a v konaní pred Súdnym dvorom ako odvolacím súdom ho viac nemožno spochybňovať, okrem prípadného skreslenia, ktoré odvolateľky v tejto súvislosti nenamietajú.[44]

75. Z toho vyplýva, že druhý odvolací dôvod je neprípustný.

2. Dôvodnosť

76. Ak by aj bol druhý odvolací dôvod prípustný, napríklad preto, že sa v skutočnosti týka právneho posúdenia skutkových okolností, námietka odvolateliek by nebola presvedčivá po obsahovej stránke. Komisia by totiž nebola povinná rešpektovať zákaz použitia informácií poskytnutých podnikom v rámci správneho konania a ním predložených dôkazov len preto, že sa podniku z akéhokoľvek dôvodu neoprávnene priznalo postavenie korunného svedka.

77. Práve naopak, samotné pohnútky, ktoré svedka vedú k spolupráci s orgánmi, nemajú ako také vplyv na oprávnenosť získania a použitia dôkazov. V každom prípade však môžu mať význam pri posudzovaní hodnoty jeho vyjadrení a ich dôveryhodnosti. O takýto prípad však v prejednávanej veci práve nejde.

78. Druhý odvolací dôvod je preto nielen neprípustný, ale aj nedôvodný.

C – *O zásade účinnej súdnej ochrany v súvislosti s pokutou (tretí odvolací dôvod)*

79. Tretí odvolací dôvod sa venuje zásade účinnej súdnej ochrany a v zásade je namierený proti bodom 501 až 564 napadnutého rozsudku. Odvolateľky namietajú, že Všeobecný súd v súvislosti s pokutou Komisie uplatnil iba „extrémne obmedzenú súdnu kontrolu“, čím porušil zásadu neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí (článok 31 nariadenia č. 1/2003), ako aj článok 6 EDĽP a článok 47 Charty základných práv. Všeobecný súd preto stanovil pokutu v nesprávnej výške.

80. Tento odvolací dôvod sa uvádza subsidiárne. Budem sa ním zaoberať, pretože prvý a druhý odvolací dôvod v zmysle mojich vyššie uvedených vysvetlení nemožno prijať.

42 — Pozri najmä body 121 až 126 a 147 napadnutého rozsudku.

43 — Rozsudky z 19. júla 2012, Rat/Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (C-337/09 P, EU:C:2012:471, bod 61); z 3. októbra 2013, Inuit Tapiriit Kanatami a i./Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, bod 47), a zo 14. júna 2016, Marchiani/Parlament (C-566/14 P, EU:C:2016:437, bod 37).

44 — Uznesenie zo 17. septembra 1996, San Marco/Komisia (C-19/95 P, EU:C:1996:331, bod 39 a 40), ako aj rozsudky z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 449), a z 3. septembra 2015, Inuit Tapiriit Kanatami a i./Komisia (C-398/13 P, EU:C:2015:535, bod 37).

81. Na rozdiel od názoru Komisie nemožno tento tretí odvolací dôvod považovať za nedovolené rozšírenie predmetu konania (článok 170 ods. 1 rokovacieho poriadku). V bode 501 a nasl. napadnutého rozsudku sa totiž Všeobecný súd výslovne zaoberal subsidiárnymi návrhmi FSL, LVP a PFCI na zrušenie *alebo zníženie* pokuty. Na rozdiel od „zrušenia pokuty“ sa „zníženie pokuty“ nevyhnutne dotýka otázky neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí v zmysle článku 261 ZFEÚ v spojení s článkom 31 nariadenia č. 1/2003. Z toho vyplýva, že problematika, ktorou je potrebné zaoberať sa na tomto mieste, už bola predmetom sporu v prvostupňovom konaní.

82. Otázku príslušnosti Všeobecného súdu pre posúdenie neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí v kartelových konaniach (článok 261 ZFEÚ v spojení s článkom 31 nariadenia č. 1/2003) však Súdny dvor posudzuje len s ohľadom na zjavné pochybenia.[45] O takéto pochybenia ide po prvé vtedy, ak Všeobecný súd nesprávne posúdil rozsah svojich právomocí podľa článku 261 ZFEÚ,[46] po druhé, ak sa nezaoberal komplexne všetkými relevantnými aspektmi[47] a po tretie, ak uplatnil nesprávne právne kritériá[48] v neposlednom rade vzhľadom na zásady rovnosti zaobchádzania[49] a proporcionality.[50]

83. Odvolateľkami uvádzaná výhrada založená na veľmi povrchnom uplatnení „*pleine juridiction*“ patrí do prvej z uvedených kategórií. Všeobecnému súdu sa napokon vytýka, že nesprávne posúdil rozsah svojich právomocí podľa článku 261 ZFEÚ a tým porušil zásadu účinnej súdnej ochrany (článok 47 Charty základných práv).[51]

84. V skutočnosti sa Všeobecný súd podrobne zaoberal všetkými tvrdeniami účastníkov konania v prvostupňovom konaní, ktoré sa týkali prípadného zrušenia alebo zníženia pokuty, vo viac ako 60-tich bodoch napadnutého rozsudku.

85. Skutočnosť, že Všeobecný súd v tejto súvislosti podrobne rozoberal usmernenia z roku 2006[52] a skúmal, či sa Komisia pri uplatňovaní týchto usmernení dopustila pochybenia, súvisí s námietkami, ktoré FSL, LVP a PFCI vzniesli v prvostupňovom konaní.[53] V žiadnom prípade nemožno z vyššie uvedeného vyvodiť, že sa Všeobecný súd cítil viazaný týmito usmerneniami, ktoré mu podľa jeho názoru bránili rozhodnúť nad ich rámec.[54] Súvisiaca kritika odvolateliek vychádza zo zjavne nesprávneho výkladu napadnutého rozsudku.

45 — Rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 365).

46 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veciach Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia (C-105/04 P, EU:C:2005:751, bod 137), Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:248, bod 190) a Pilkington Group a i./Komisia (C-101/15 P, EU:C:2016:258, bod 112); v tomto zmysle pozri tiež rozsudky Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:522, body 155 a 156) a Kone a i./Komisia (C-510/11 P, EU:C:2013:696, body 40 a 42).

47 — Rozsudky Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a i./Komisia (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

48 — Rozsudky Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a i./Komisia (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

49 — Rozsudky Weig/Komisia (C-280/98 P, EU:C:2000:627, body 63 a 68), Sarrió/Komisia (C-291/98 P, EU:C:2000:631, body 97 a 99) a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58).

50 — Rozsudky E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 126) a Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 165).

51 — Článok 6 EDĽP, na ktorý odvolateľky dodatočne poukázali, nie je možné považovať za právny nástroj, ktorý by sa mohol uplatniť ako bezprostredné kritérium kontroly oprávnenosti postupov orgánov Únie, pokiaľ Únia nepristúpi k EDĽP. Naopak, uplatní sa iba článok 47 Charty základných práv (rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44, a z 18. júla 2013, Schindler Holding a i./Komisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 32).

52 — Usmernenia k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2).

53 — Pozri napríklad bod 501 napadnutého rozsudku.

54 — V súlade so spresnením Súdneho dvora nie sú síce tieto usmernenia pre judikatúru záväzné, súdy Únie sa však nimi môžu inšpirovať v rámci výkonu svojej neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí: rozsudky zo 6. decembra 2012, Komisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 80), a z 21. januára 2016, Galp Energía España a i./Komisia (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 90).

86. Navyše Všeobecný súd nebol, na rozdiel od názoru odvolateliek, povinný zaoberať sa uloženou pokutou nad rámec námietok a tvrdení, ktoré uplatnili FSL, LVP a PFCI v prvostupňovom konaní. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že výkon neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí neznamená preskúmanie z úradnej povinnosti (*ex offo*) a konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne. [55]

87. Napokon sa zdá, že hlavnou požiadavkou odvolateliek v rámci tohto tretieho odvolacieho dôvodu je priznanie rovnakého 60-percentného zníženia pokuty, aké sa priznalo účastníkom banánového kartelu v severnej Európe na základe poľahčujúcich okolností. [56]

88. Všeobecný súd však podrobne odôvodnil, prečo podľa jeho názoru takéto zníženie pokuty nebolo možné uplatniť v prejednávanej veci. [57]

89. Súdnemu dvoru neprináleží, aby z dôvodov spravodlivého zaobchádzania nahradil svojím posúdením posúdenie Všeobecného súdu rozhodujúceho v rámci výkonu svojej neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí o výške pokút uložených podnikom za porušenie práva Únie. [58]

90. Naopak, nesprávne právne posúdenie Všeobecného súdu v súvislosti s neprimeranou výškou pokuty možno konštatovať len v tom prípade, ak je „výška sankcie nielen neprimeraná, ale aj prehnaná, ba dokonca disproporčná“. [59] V tomto ohľade však odvolateľky neuviedli nijaké konkrétne tvrdenia. [60]

91. Z celkového hľadiska nemožno Všeobecnému súdu v súvislosti s uplatnením jeho neobmedzenej súdnej právomoci na preskúmanie rozhodnutí vytýkať právne pochybenie a ani porušenie zásady účinnej súdnej ochrany. Tretí odvolací dôvod je preto nedôvodný.

D – *O koncepte obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa (štvrtý odvolací dôvod)*

92. Vo svojom štvrtom a poslednom odvolacom dôvode sa odvolateľky zaoberajú konceptom obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa v zmysle článku 101 ZFEÚ. Všeobecnému súdu vytýkajú, že v bodoch 463 až 474, a najmä v bode 466 napadnutého rozsudku, vychádzal z nesprávneho chápania konceptu obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa, čo viedlo k nesprávnemu posúdeniu skutkových okolností a zásahu do práv FSL, LVP a PFCI na obhajobu.

93. Tento odvolací dôvod sa uvádza len subsidiárne. Je však potrebné sa ním zaoberať, keďže všetky ostatné odvolacie dôvody, ako už bolo uvedené, nemajú nádej na úspech.

94. Výhrada odvolateliek je v zásade založená na tvrdení, že Všeobecný súd v dostatočnej miere nezohľadnil hospodárske a právne súvislosti, do ktorých zapadá predmetné správanie účastníkov kartelu.

55 — Rozsudky z 8. decembra 2011, Chalkor/Komisia (C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 64); z 10. júla 2014, Telefónica a Telefónica de España/Komisia (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 213), a z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 85).

56 — Pozri v tejto súvislosti bod 544 a nasl. napadnutého rozsudku.

57 — Body 547 až 554 napadnutého rozsudku.

58 — Rozsudky z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 125), a z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 81).

59 — Rozsudky z 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 126); z 10. júla 2014, Telefónica a Telefónica de España/Komisia (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 205); z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 82); zo 7. septembra 2016, Pilkington Group a i./Komisia (C-101/15 P, EU:C:2016:631, bod 73), a zo 14. septembra 2016, Trafilerie Meridionali/Komisia (C-519/15 P, EU:C:2016:682, bod 56).

60 — Pozri v tomto zmysle tiež rozsudok z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 83).

1. Prípustnosť

95. Komisia považuje tvrdenie odvolateliek za novú neprípustnú námietku, pretože FSL, LVP a PFCI v prvostupňovom konaní poukázali na hospodársku a právnu súvislosť iba s ohľadom na prípadne *účinky* predmetného protisúťažného správania účastníkov kartelu, ale nie s ohľadom na protisúťažný *cieľ*.

96. Takýto prístup sa však zdá príliš formalistický. Odvolaním síce nemožno zmeniť predmet sporu, o ktorom koná Súdny dvor, a nemožno v ňom uplatniť ani nové návrhy (článok 170 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora).[61] V medziach existujúceho predmetu sporu však odvolatelia majú možnosť uviesť všetky relevantné tvrdenia[62] a pritom predovšetkým rozvinúť a spresniť svoju argumentáciu z prvostupňového konania.[63]

97. O taký prípad ide v prejednávanej veci: predmetom sporu v prvostupňovom konaní bola vo všeobecnosti otázka o rozpore dotknutého správania sa účastníkov kartelu s predpismi práva hospodárskej súťaže.[64] Keďže FSL, LVP a PFCI v konaní pred Všeobecným súdom už argumentovali hospodárskymi a právnymi súvislosťami ich správania sa, hoci len povrchne, majú v rámci odvolacieho konania právo túto argumentáciu opäť uplatniť a spresniť bez toho, aby došlo k rozšíreniu predmetu sporu.

98. Z uvedeného vyplýva, že štvrtý odvolací dôvod je prípustný.

2. Dôvodnosť

99. Účastníci konania sa v zásade zhodujú v tom, že protisúťažný cieľ správania v zmysle článku 101 ZFEÚ sa musí posúdiť okrem iného s ohľadom na hospodárske a právne súvislosti, v ktorých k tomuto správaniu dochádza.[65] Predmetom sporu pred Súdnym dvorom je iba otázka, či sa Všeobecný súd v prejednávanej veci dostatočne intenzívne vysporiadal s takýmito hospodárskymi a právnymi súvislosťami.

100. Miera podrobnosti, ktorú je Všeobecný súd povinný uplatniť pri preskúmaní uvedených hospodárskych a právnych súvislostí, závisí výlučne od povahy dotknutého správania sa. V prípadoch, keď je protisúťažný cieľ zjavný, možno analýzu hospodárskych a právnych súvislostí, do ktorých patrí takéto správanie, primerane obmedziť na nevyhnutnú mieru.[66]

61 — Pozri tiež rozsudky z 25. júna 2014, Nexans a Nexans France/Komisia (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, bod 45), a z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 58).

62 — Rozsudky z 18. januára 2007, PKK a KNK/Rada (C-229/05 P, EU:C:2007:32, bod 66), a z 18. novembra 2010, NDSHT/Komisia (C-322/09 P, EU:C:2010:701, body 41 a 42).

63 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia (C-97/08 P, EU:C:2009:536, bod 39), a z 29. septembra 2011, Elf Aquitaine/Komisia (C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 36); obdobne rozsudok z 9. júna 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a i./Komisia (C-617/13 P, EU:C:2016:416, body 59 až 61).

64 — Všeobecný súd preskúmal otázku protisúťažného cieľa a tiež otázku protisúťažného účinku v tom istom odseku napadnutého rozsudku (pozri v tejto súvislosti nadpis bodu 463 predmetného rozsudku).

65 — Rozsudky zo 4. júna 2009, T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27); z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 117), a z 20. januára 2016, Toshiba Corporation/Komisia (C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 27).

66 — Rozsudok z 20. januára 2016, Toshiba Corporation/Komisia (C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 29)

101. Práve o takýto obzvlášť zjavný protisúťažný cieľ ide v tom prípade, ak konkurenti navzájom uzatvoria dohody o cenách svojich výrobkov [67] alebo ak si vymieňajú citlivé informácie, ktoré sú relevantné pre určovanie príslušných cien. [68] Na rozdiel od názoru odvolateliek nezakazuje článok 101 ZFEÚ iba dohody o cenách, ale aj výmenu citlivých informácií, ktoré majú význam pre určovanie cien. [69]

102. Vzhľadom na uvedené skutočnosti nemožno v prejednávanej veci Všeobecnému súdu vytýkať, že sa dostatočne intenzívne nevysporiadal s hospodárskymi a právnymi súvislosťami dotknutého správania.

103. Ak by sa od orgánov hospodárskej súťaže a súdov konajúcich o otázkach práva hospodárskej súťaže Únie vyžadovalo, aby aj v prípade zosúladeného správania sa podnikov, v prípade ktorých je rozpor s právom hospodárskej súťaže úplne zjavný, podrobne posúdili hospodárske a právne súvislosti, zotrel by sa zásadný rozdiel medzi cieleným a vyvolaným obmedzením hospodárskej súťaže v zmysle článku 101 ZFEÚ.

104. Bez ohľadu na vyššie uvedené nevyznieva obzvlášť presvedčivo žiadna zo skutočností, ktorými sa odvolateľky snažia konkrétne preukázať neškodnosť vzájomnej výmeny informácií pre hospodársku súťaž.

105. Po prvé skutočnosť, že v prípade banánov sa v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky uplatňuje organizácia trhu, nemá povahu povolenia dohôd o cenách alebo výmeny citlivých informácií podstatných pre určovanie cien medzi konkurentmi. Naopak, práve na trhu, kde v dôsledku regulačných zásahov ostáva pre hospodársku súťaž iba obmedzený priestor, je potrebné rozhodne zakročiť proti správaniu sa podnikov, ktoré by mohli ohroziť aj zvyšky existujúcej hospodárskej súťaže.

106. Po druhé frekvencia výmeny citlivých informácií medzi konkurentmi nie je rozhodujúca. Už jednorazová výmena informácií môže podľa judikatúry tvoriť základ pre zistenie porušenia a uloženie pokuty, ak dotknuté podniky ostanú po tejto výmene informácií naďalej činné na trhu. [70] Frekvencia a pravidelnosť výmeny informácií s protisúťažným cieľom môže mať prípadne význam nanajvýš na účely výšky pokuty. [71]

107. Po tretie ani tvrdenie odvolateliek založené na jej zanedbateľnej veľkosti a jej zanedbateľnom podiele na európskom trhu s banánmi nemení nič na protisúťažnom cieli ich správania. Dohoda, ktorá môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a má protisúťažný cieľ, totiž predstavuje vzhľadom na svoju povahu a bez ohľadu na jej konkrétne účinky citeľné obmedzenie hospodárskej súťaže. [72] Zákaz protisúťažného zosúladeného správania upravený v článku 101 ZFEÚ platí rovnako pre malé a veľké podniky, ako aj pre malé a veľké trhy.

67 — Rozsudky z 30. januára 1985, Clair (123/83, EU:C:1985:33, bod 22); z 11. septembra 2014, CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 51), a z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 115).

68 — Rozsudky zo 4. júna 2009, T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, body 32 až 37), a z 19. marca 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, body 119 až 124).

69 — Tamže.

70 — Rozsudok zo 4. júna 2009, T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, body 58 a 59); pozri tiež rozsudky z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 121), a Hüls/Komisia (C-199/92 P, EU:C:1999:358, bod 162).

71 — Pozri v rámci doplnenia moje návrhy vo veciach T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110, body 97 až 107) a Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2014:2437, bod 125).

72 — Rozsudok z 13. decembra 2012, Expedia (C-226/11, EU:C:2012:795, bod 37).

108. Napokon ani v prípade, keď Všeobecný súd upustil od podrobnej analýzy hospodárskych a právnych súvislostí dotknutého správania, nejde o porušenie práva na obhajobu. Právo na obhajobu (v správnom konaní) a zásada kontradiktórnosti konania (v súdnom konaní) sú zachované, ak mali všetci účastníci konania dostatok možností vyjadriť svoje stanovisko. Takéto procesné práva nemôžu byť porušené tým, že Všeobecný súd dospel po obsahovej stránke k záveru, ktorý sa líši od presvedčenia jedného alebo viacerých účastníkov konania. Príslušné posúdenie obsahu dotknutého konania nie je procesnou, ale hmotnoprávnou otázkou.

109. Z celkového hľadiska je aj štvrtý odvolací dôvod nedôvodný.

E – *Zhrnutie*

110. Keďže ani jeden z odvolacích dôvodov uvedených odvolateľkami nie je dôvodný, treba toto odvolanie v celom rozsahu zamietnuť.

VI – Trovy

111. Podľa článku 184 ods. 2 rokovacieho poriadku, ak Súdny dvor zamietne odvolanie, rozhodne aj o trovách konania.

112. Podľa článku 138 ods. 1 a článku 138 ods. 2 v spojení s článkom 184 ods. 1 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Ak je viac účastníkov konania, ktorí vo veci nemali úspech, Súdny dvor medzi nich rozdelí náhradu trov konania. Keďže Komisia navrhla zaviazať odvolateľky na náhradu trov konania a odvolateľky nemali úspech vo svojich tvrdeniach, treba im uložiť povinnosť nahradiť trovy konania. Keďže podali odvolanie spoločne, musia tieto trovy konania znášať spoločne a nerozdielne.

VII – Návrh

113. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor rozhodol takto:

1. Odvolanie sa zamieta.

2. Odvolateľky sú povinné spoločne a nerozdielne nahradiť trovy konania.